

نام آزمون: علوم و فنون ادبی ۳ تشریحی سطح ۱

افشار

مرکز مشاوره تحصیلی دکتر
علیرضا افشار

۱ - با توجه به بیت زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید.

«افتاده را به چشم حقارت مبین که خاک
گر سرکشد غبار دل آسمان شود»

الف) پایه‌های آوایی مصراع اول را نشان دهید.

پایه‌های آوایی					
----------------	--	--	--	--	--

ب) وزن پایه‌های آوایی دوم و چهارم آن را بنویسید.

مستفعلن		مستفعلن	
---------	--	---------	--

۲ - لغت ..... به معنی اشاره کردن به گوشه چشم است.

۳ - بدیع در لغت به معنی ..... و ..... است.

۴ - هر یک از واژه‌های ستون ۱ را به توضیح مربوط به آن در ستون ۲ وصل کنید. (در ستون ۲ یک مورد اضافه است).

ستون ۱	ستون ۲
بدیع	اشاره کردن به گوشه چشم
تلمیح	تازه و نو
تضمین	مراعات تناسب‌ها و هماهنگی‌ها
	متعهد شدن به انجام کاری

۵ - تلمیح به کار رفته در بیت زیر را توضیح دهید.

«عشرتی دارم به یاد روی آن گل در قفس
عشق افکنده است با یوسف به یک زندان مرا»

۶ - کدام آرایه بدیع معنوی در شعر زیر به کار رفته است؟ مشخص کنید.

باغ بی برگی / روز و شب تنهاست / با سکوت پاک غمناکش / ساز او باران، سرودش باد

۷ - در شعر زیر یک شبکه مراعات نظیر بیابید.

من نمازم را وقتی می‌خوانم / که اذانش را باد / گفته باشد سر گل دسته سرو / من نمازم را پی تکبیرة الاحرام علف می‌خوانم / پی قد قامت موج

۸ - در سال‌های اول مشروطه بیشتر نویسندگان مطالب خود را در چه قالبی منتشر کردند؟

۹ - کامل کنید.

نثر فارسی در دوره بیداری قید و بندهای ..... و ..... را کنار می‌گذارد و گزارشی و ساده می‌شود.

۱۰ - از نظر سطح فکری، نثر دوران مشروطه چه ویژگی‌هایی داشت؟ هدف آن چه بود؟

۱۱ - تضاد در معنی، موسیقی ..... را سبب می‌شود.

۱۲ - متناقض‌نمایی از آرایه‌های حوزه بدیع ..... است.

۱۳ - کدام آرایه معنوی بر زیبایی بیت زیر افزوده است؟

«گفتی به غم بنشین یا از سر جان برخیز
فرمان برمت جانا، بنشینم و برخیزم»

۱۴ - کدام بیت ها دو به دو از نظر وزن با هم یکسان اند.

الف) چو بشنوی سخن اهل دل، مگو که خطاست سخن شناس نه ای، جان من، خطا اینجاست

(حافظ)

ب) جانا نظری که ناتوانم بخشا که به لب رسید جانم

(عراقی)

پ) برداشته دل ز کار او بخت درماند پدر به کار او سخت

(نظامی)

ت) بیا به خانه آلاسه ها سری بزنیم ز داغ با دل خود حرف دیگری بزنیم

(قیصرامین پور)

۱۵ - بیت ادیب الممالک را در خودارزیابی شماره ۲ از نظر قلمرو فکری تحلیل کنید.

۱۶ - در شعر فرخی یزدی در خودارزیابی (۱) یک اختیار شاعری «زبانی» بیاید.

۱۷ - توضیح زیر، کدام شخصیت را معرفی می کند؟

«در طنز، هجو و هزل چیره دست بود. در شعر وی اگرچه اندیشه های نوگرایانه وجود دارد، ولی جایگاه خانوادگی (نواده فتحعلی قاجار) و تفکرات شخصی

او، مانع آن می شود که در ردیف شاعران آزادی خواه مشروطه قرار گیرد. قطعه «قلب مادر» از اوست.»

الف) عارف قزوینی ب) فرخی یزدی ج) ایرج میرزا د) محمدتقی بهار

۱۸ - جای خالی را با عبارت مناسب پر کنید.

«یکی از ضعف های تکنیکی در اغلب داستان های دوران مشروطه، ..... در بعضی صحنه های داستان و سخن گفتن او با خواننده است که امروز

کاربرد چندانی ندارد.»

۱۹ - بیت زیر کدام آرایه ادبی را نشان می دهد؟ دانسته تاریخی خود را در مورد آن بنویسید:

«این مه که چون منیژه لب چاه می نشست گریان به تازیانه افراسیاب رفت»

۲۰ - دو شبکه «مراعات نظیر» را در بیت زیر مشخص کنید.

«بسی تیر و دی ماه و اردیبهشت بر آید که ما خاک باشیم و خشت»

پاسخنامه تشریحی

۱ - الف

پایه‌های آوایی	اَف تادِ را	بِ چش مِ حِ	قا رت مِ بین	کِ خاک
----------------	-------------	-------------	--------------	--------

(ب)

مستفعلن	مفاعِلْ	مستفعلن	فَعَلْ
---------	---------	---------	--------

متوسط

۲ - تلمیح، «تلمیح» در لغت به معنی اشاره کردن به گوشه چشم است و در اصطلاح ادبی، آن است که سخنور در کلام خویش، به داستان، آیه، حدیث و مثل اشاره کند.

متوسط

۳ - تازه و نو. بدیع در لغت به معنی تازه و نو است.

آسان

۴ - بدیع ← تازه و نو

تلمیح ← اشاره کردن به گوشه چشم

تضمین ← متعهد شدن به انجام کاری

متوسط

۵ - این بیت به ماجرای زندگی حضرت یوسف تلمیح دارد که زلیخا عاشق او شد و چون یوسف در مقابل عشق زلیخا خویشتن داری کرد، به یوسف تهمت زدند و او را بی گناه، به زندان افکندند.

متوسط

۶ - در این شعر:

- روز و شب تضاد دارند.

- ساز و سرود مراعات نظیر دارند.

- باران و باد مراعات نظیر دارند.

آسان

۷ - در این شعر دو شبکه (گروه) مراعات نظیر به کار رفته است.

۱ - نماز، اذان، گل‌دسته، تکبیرة الاحرام، قد قامت

۲ - گل، سرو، علف

آسان

۸ - در قالب مقاله

متوسط

۹ - نثر مصنوع و فنی

متوسط

۱۰ - نثر در دوران مشروطه با ویژگی‌هایی فکری چون نوگرایی، تجددخواهی و آزادی‌طلبی با هدف تأثیر بر عامه مردم گسترش یافت.

متوسط

۱۱ - تضاد در معنی، موسیقی معنوی را سبب می‌شود و یکی از آرایه‌های بدیع معنوی است.

متوسط

۱۲ - متناقض‌نما یکی از آرایه‌های حوزه بدیع معنوی است.

آسان

۱۳ - آرایه تضاد:

«بنشین و برخیز» و «بنشینم و برخیزم» در این بیت تضاد دارند.

آسان

۱۴ -

الف) چو بشنوی سخن اهل دل، مگو که خطاست

سخن شناس نه ای، جان من، خطا اینجاست

وزن: مفاعِلن فعلاَتن مفاعِلن فَعَلن (فَع لَن)

(ب) جاننا نظری که ناتوانم

بخشا که به لب رسید جانم

وزن: مستفَعْلُ فاعلاَتُ فَع لَن یا (مفعولُ مفاعِلن فعولن)

(پ) برداشته دل ز کار او بخت

درماند پدر به کار او سخت

وزن: مستفَعْلُ فاعلاَتُ فَع لَن یا (مفعولُ مفاعِلن فعولن)

(ت) بیا به خانه آلاهی‌ها سری بزنیم

ز داغ با دل خود حرف دیگری بزنیم

وزن: مفاعِلن فعلاَتِن مفاعِلن قَعَلِن

توضیح: بیت‌های الف و ت و بیت‌های ب و پ هم وزن هستند.

متوسط

۱۵ -

از دل مؤمن کند به مجمره اسپند

آتش حبّ الوطن چو شعله فروزد

این بیت در بردارنده یکی از موضوعات اصلی شعر دوره بیداری یا مشروطه؛ یعنی وطن دوستی و میهن پرستی است.

مفهوم: عشق به میهن وقتی در دل انسان شعله می‌افزورد، دل را مانند اسپند درون آتش به هیجان وامی‌دارد.

متوسط

۱۶ - اختیار زبانی: حذف همزه در هجای نهم مصراع اول: نَز

با	آن	ک	جی	بُ	جا	م	مَ	نَز	ما	ک	می	ت	هیست
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-

وزن بیت: مفعول فاعلات مفاعیل فاعِلن

آسان

۱۷ - ج، ایرج میرزا

آسان

۱۸ - حضور راوی سوم شخص

آسان

۱۹ - تلمیح - اشاره به داستان تاریخی بیژن و منیژه دارد.

آسان

۲۰ - ۱ - تیر، دی، اردیبهشت

۲ - خاک و خشت

آسان

